



Valsts augu
aizsardzības dienests

GADA PĀRSKATS 2024



SATURS

IEVADS

[Par dienestu](#) 3

- [Darbinieki](#) 4
- [Finanses](#) 5

Stratēģija, institucionālās prioritātes

- [Digitālo risinājumu ieviešana](#) 6
- [Komunikācija](#) 7
- [Starptautiskā atpazīstamība](#) 8

Darbības rezultāti

- [Fitosanitārās drošība](#) 12
- [Augu aizsardzība](#) 21
- [Mēslošanas līdzekļi un augsnes auglība](#) 24
- [Sēklu sertifikācija un aprites uzraudzība](#) 28

[2025. gada galvenie uzdevumi](#) 34

Pārskatā izmantotie saīsinājumi

AAI – augsnes agroķīmiskā izpēte

AAL – augu aizsardzības līdzeklis

APL – administratīvā pārkāpuma lieta

BIOR – Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts "BIOR"

EEZ – Eiropas Ekonomiskā zona

EFSA – Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde

EK – Eiropas Komisija

ES – Eiropas Savienība

ĢMO – ģenētiski modificēti organismi

ISTA – Starptautiskā sēklu kontroles asociācija

ĪJT – īpaši jutīgās teritorijas

KLP – Kopējās lauksaimniecības politika

KUVIS – Kultūraugu uzraudzības valsts informācijas sistēma

LAD – Lauku atbalsta dienests

LAD EPS – Lauku atbalsta dienesta Elektroniskās pieteikšanās sistēma

LIZ – Lauksaimniecībā izmantojamās zemes

LIZ pārvaldības sistēma – Lauksaimniecībā izmantojamās zemes pārvaldības sistēma

ML – mēslošanas līdzeklis

NA – normatīvais akts

NEVIS – Novērtēšanas elektroniskās veidlapas informācijas sistēma

NFL – Valsts augu aizsardzības dienesta Nacionālā fitosanitārā laboratorija

NSKL – Valsts augu aizsardzības dienesta Nacionālā sēklu kontroles laboratorija

PVD – Pārtikas un veterinārais dienests

SB – substrāts

VAAD – Valsts augu aizsardzības dienests

VPR – valsts plānošanas reģions

ZM – Zemkopības ministrija

Informācija par VAAD

Misija

VAAD misija ir nodrošināt kultūraugu un mežu resursu ilgtspējīgu izmantošanu, aizsardzību un aprites uzraudzību, lai saglabātu to bioloģisko daudzveidību, uzlabotu lauksaimniecības produktu kvalitāti, veicinātu sabiedrības drošību un pasargātu apkārtni no iespējamā augu aizsardzības un mēslošanas līdzekļu radītā piesārņojuma.

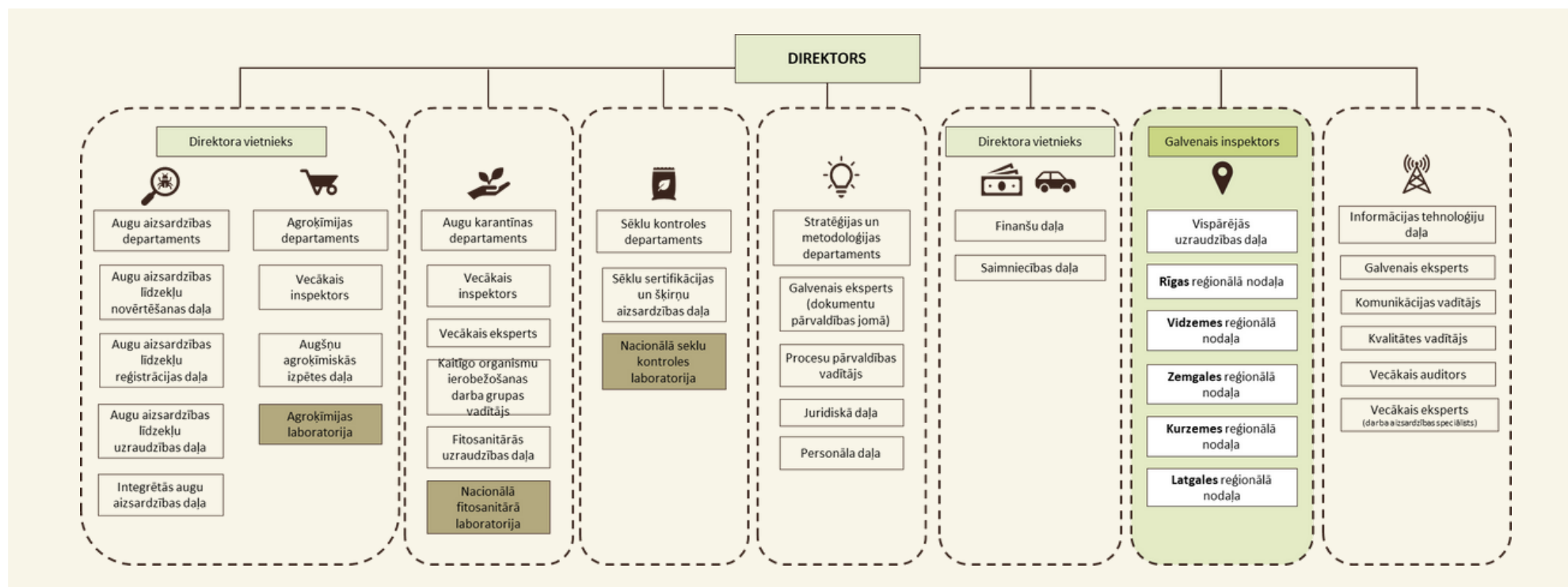
Struktūra

Vērtības

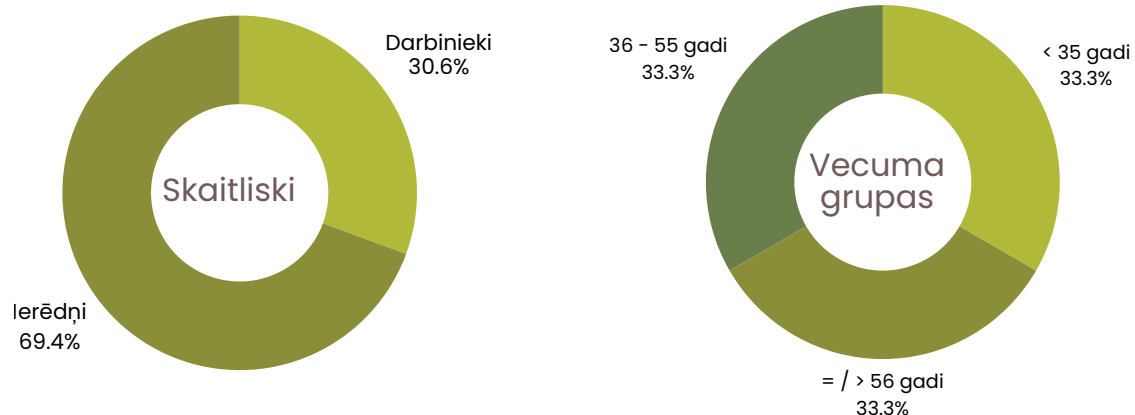
VAAD galvenā vērtība ir cilvēks – godprātīgs, profesionāls un uz rezultātu vērsts.

Moto

Sargājot augus, sargājam Latviju!



Personāls



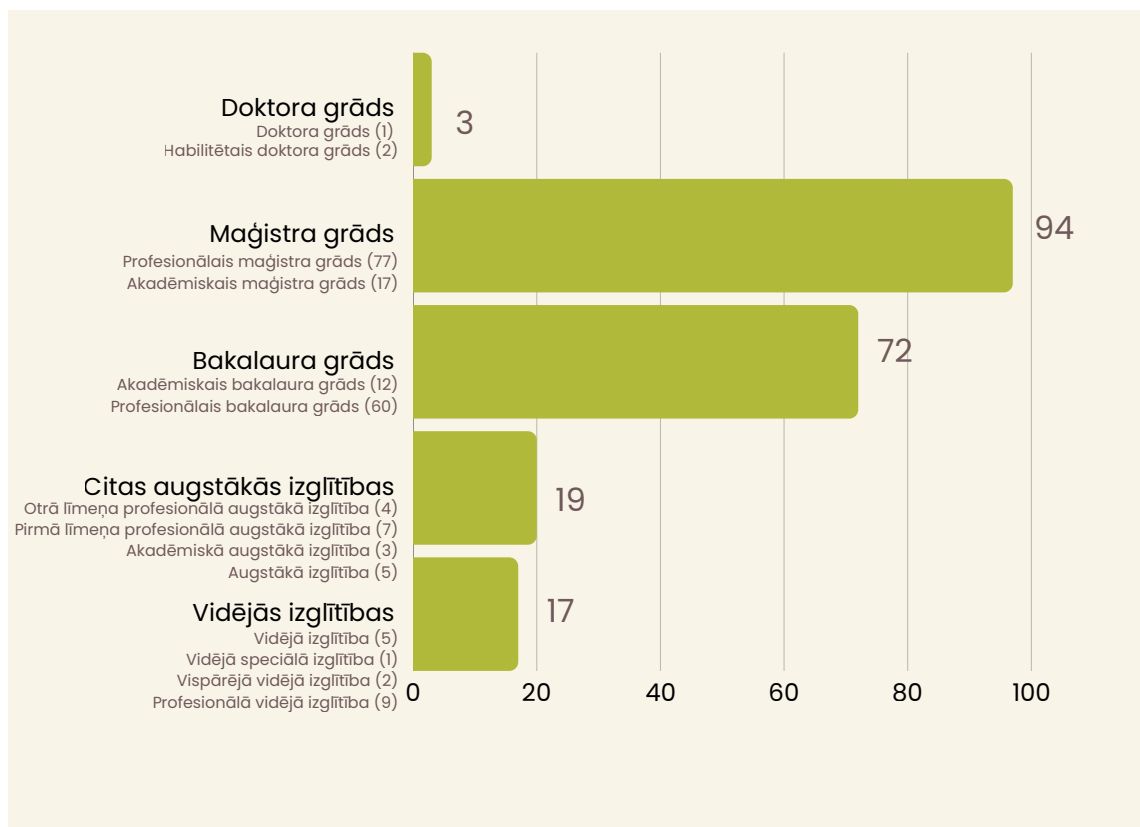
DZIMUMU GRUPAS: 176 SIEVIETES, 37 VĪRIEŠI



2024. gadā

Darbu pārtrauca: 24 darbinieki/ierēdņi

Darbu uzsāka: 24 darbinieki/ierēdņi



PERSONĀLA
MAINĪBAS
KOEFIČIENTS:

10,96%

2024. gadā īstenotas 29 iekšējās mācības.

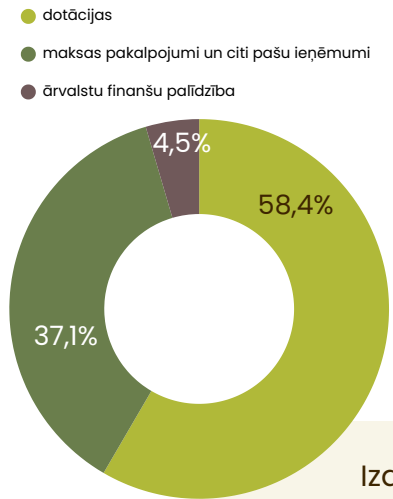
Kvalifikāciju ieguva:

- 45 darbinieki augu karantīnas jomā
- 3 darbinieki ieguva paraugu ņēmēja kvalifikācija sēklu kontroles jomā
- 5 darbiniekiem augu aizsardzības līdzekļu uzraudzības jomā
- 1 darbinieks mēslošanas līdzekļu uzraudzības jomā

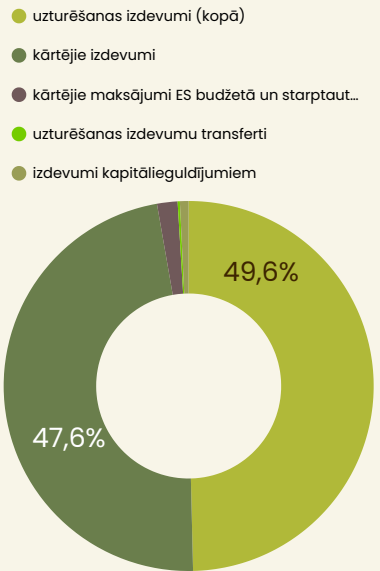
Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums

Nr. p/k	Finansiālie rādītāji	2023. gadā (faktiskā izpilde)	2024. gadā	
			apstiprināts likumā	faktiskā izpilde
1	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	7083258	8448249	8354518
1.1.	dotācijas	4758205	4900163	4878998
1.2.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	2207551	3163916	3095810
1.3.	ārvalstu finanšu palīdzība	117502	384170	379710
1.4.	ziedojumi un dāvinājumi			
2	Izdevumi (kopā)	7301847	8761038	8110859
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	7155954	8456474	7988958
2.1.1.	kārtējie izdevumi	7098398	8089066	7668915
2.1.2.	procentu izdevumi			
2.1.3.	subsīdijas, dotācijas un sociālie pabalsti			
2.1.4.	kārtējie maksājumi ES budžetā un starptautiskā sadarbība	0	335599	288234
2.1.5.	uzturēšanas izdevumu transferti	57556	31809	31809
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	145893	304564	121901

Finanšu resursi 2024. gadā



Izdevumi 2024. gadā



Stratēģija, institucionālās prioritātes

1. Digitālo risinājumu ieviešana informācijas apmaiņai starp lauksaimniekiem un citiem iestādes klientiem, valsts un pašvaldību iestādēm

“

LIZ pārvaldības sistēmā
aktīvo lauksaimniecību
skaits 2024. gadā bija
vairāk kā **3 500**.



2024.gadā realizēti vairāki digitālie projekti, kuru mērķis ir birokrātijas mazināšana, ieinteresēto pušu resursu efektīvāka izmantošana un iekšējo procesu digitalizācija.

LIZ pārvaldības sistēmā ieviesta integrācija ar lauksaimnieku privātajām pārvaldības sistēmām, kā arī nodrošināta lietotāju iespēja pilnvarot savu privāto sistēmu. Secīgi organizēta sekmīga sadarbība ar lauksaimnieku privāto pārvaldības sistēmu attīstītājiem, sekmīgi ieviešot integrāciju un automatizētu ekoshēmu atbalsta pasākumiem nepieciešamos datu apmaiņu. Veikta vairāk kā 300 dažādu saimniecību datu apmaiņa "GeoFace", "Mans Lauks" un "eAgronom" klientiem.

Ieviesta datu apmaiņas integrācija ar Centrālo Statistikas Pārvaldi (CSP), lai VAAD rīcībā esošos statistikas datus automatizēti nodotu CSP rīcībā. Lielai daļai to lauksaimnieku, kas izmantoja LIZ pārvaldības sistēmu vai tās integrācijas ar lauksaimnieku privātajām pārvaldības sistēmām, datu apstrāde un nosūtīšana notika automatizēti, atvieglojot ikdienas darbu un datu ievadi.

VAAD uzsākta sagatavošanās nākamgad plānotajam ISO 27001 (informācijas drošības pārvaldības sertifikācijas auditam).

2. Mērķtiecīga komunikācija sabiedrības izpratnes veicināšanai par valsts fitosanitāro drošību, ilgtspējīgu augu aizsardzību un lauksaimniecībā izmantojamo zemju auglību

“

Mūziķis **Edgars Bāliņš** kļuva par #PlantHealth4Life vēsnieku ar repa dziesmu par augu veselības nozīmi. Sadarbībā ar Edgaru Bāliņu izveidota izglītojoša digitāla interaktīva spēle “Mīts vai patiesība”

12. maijā, atzīmējot Starptautisko augu veselības dienu, sadarbībā ar LU Botānisko dārzu organizēts plašs izglītojošs pasākums skolēniem.



Dalība lauksaimniecības forumos, semināros un konferencēs, kā arī brīv dabas pasākumos, piemēram, “Maža dienas”, “Traktordiena”, starptautiskajā lauksaimniecības forumā biznesa centrā Rāmava un citur.

Organizētas klientu apmierinātības aptaujas par VAAD darbu un pakalpojumiem.

Dalība EFSA informatīvajā kampaņā «Augu veselība – dzīvībai» #PlantHealth4Life:

- Sadarbībā ar ReTV sagatavoti septiņi izglītojoši sižeti par augu stādaudzētavu pārbaudēm; par bīstamajiem karantīnas organismiem, kas var ieceļot ar koksnes iepakojamo materiālu; par kartupeļu karantīnas organismiem un VAAD pārbaudēm; par kampaņas aktivitātēm lidostā “Rīga” un piecās Latvijas reģionālajās skolās.
- Sadarbībā ar Latvijas Agronomu biedrību divās radiostacijās organizēti rīta konkursi par augu veselību.
- Ar īpašu programmu organizēta augu veselības diena piecās Latvijas reģionālajās skolās. Noslēguma pasākumā Ādažu vidusskolā piedalījās kampaņas vēstnieks mūziķis Edgars Bāliņš un Latvijas Agronomu biedrības pārstāvji.
- Lai izglītotu ceļotājus, notika vienas dienas akcija lidostā “Rīga”.
- kampaņas ietvaros tika izvietotas vides reklāmas, kas aicināja ceļotājus aizdomāties par augu veselību. Plakāta sauklis “Sagabā dabas veselību, neved mājās augus”.

3. Efektīva resursu izmantošana un starptautiskā novērtējuma veicināšana



AUGU VESELĪBA / FITOSANITĀRĀ DROŠĪBA

Dalība septiņās dažādās EK darba grupu sanāksmēs par – augu veselības apsekojumiem, lēmuma 2011/787/ES par pārtikas kartupeļu ieviešanu no Ēģiptes pārskatīšanu, fitosanitāriem pasākumiem karantīnas organismu *Anoplophora glabripennis* un *Anoplophora chinensis* izskaušanai un izplatības ierobežošanai, augu veselības apsekojumu kartēšanu aizsargājamām zonā, IMSOC operatīvās valdes sanāksmē un divās TRACES sanāksmēs. Šajās darba grupu sanāksmēs ir iespēja padziļināti izvērtēt un izprast jautājumus un aktīvi pārstāvēt un aizstāvēt Latvijas intereses.

EFSA organizētajos vebināros pilnveidotas zināšanas par apsekojumu organizēšanu – par metodisko ietvaru augu veselības apsekojumiem un apsekojumu rīku RiPEST, kas ir uz risku balstītu apsekojumu rīks.

Dalība EPPO organizētajā vebinārā par *Agrilus planipennis*, kur ar prezentāciju par apsekojumu pieredzi Latvijā AKD eksperte Sandra Zandere.

33 VAAD pārstāvji piedalījās EK finansētajās mācībās *Better Training for Safer Food* – par dažādiem augu veselības jautājumiem – apsekojumiem, jauno augu veselības režīmu, simulācijas mācībām, augu veselības kontrolēm un rīcību karantīnas organismu konstatēšanas gadījumos, statistiski pamatotajiem apsekojumiem, importa kontroļu režīmu.

“

Dalība **11** EK Augu, dzīvnieku, pārtikas aprites un dzīvnieku barības pastāvīgās komitejas (SCoPAFF), Augu veselības apakškomitejas sanāksmēs, kur veikta **23** jauno augu veselības jomas tiesību aktu izstrāde un problemātisko jautājumu risināšana.

NFL piešķirta akreditācija atbilstībai LVS EN ISO/IEC 17025:2017 standarta prasībām sekojošā sfērā: augu kaitīgo organismu morfoloģiskā, seroloģiskā, bioloģiskā, molekulāri bioloģiskā, bakterioloģiskā, mikoloģiskā, virusoloģiskā, entomoloģiskā, helmintoloģiskā testēšana, līdz 2029. gada 9. maijam.



2024. gadā pilnveidots augsnes minerālā slāpekļa monitorings – izmantojot modelēšanu pavasara rekomendācijas par slāpekļa normas korekciju sagatavotas visai īpaši jutīgo teritoriju lauksaimniecībā izmantojamai zemei, balstoties uz augsnes tipu un granulometrisko sastāvu

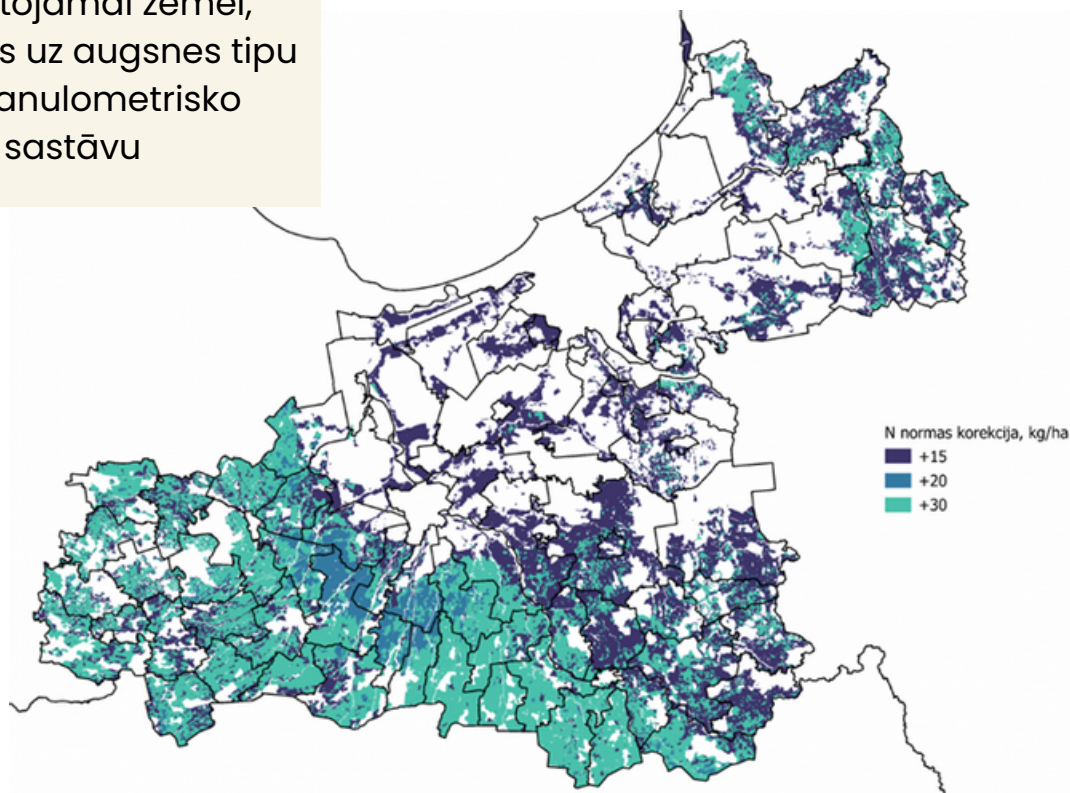
AUGSNE, MĒSLOŠANA

Aktīvs darbs EK darba grupā pie EK Augsnes monitoringa un noturības direktīvas izstrādes.

Darbs EK Mēslošanas līdzekļu administratīvās sadarbības grupā, kas apvieno visas Eiropas mēslošanas līdzekļu tirgus uzraudzības iestādes ar mērķi veidot vienotu pieeju tirgus uzraudzībai. Ciešāka sadarbība ar Baltijas valstu un Ziemeļvalstu kolēģiem notiek arī ikgadēju Nordic Baltic sanāksmju ietvaros.

Darbs EK Strukturālo reformu projektā “Efektīvākas un iedarbīgākas tirgus uzraudzības un intelektuālā īpašuma sistēmas izveide Latvijai” (OECD).

Dalība EK Savstarpējas atzīšanas ekspertu apmaiņas projektā par mēslošanas līdzekļu savstarpējo atzīšanu un tirgu, lai stiprinātu VAAD kapacitāti tirgus uzraudzības jautājumos.



Agroķīmijas laboratorija:

- Aktīva Starptautiskā (GLOSOLAN) un Eiropas un Eirāzijas augsnes laboratoriju tīkla (EUROSOLA) dalībniece, kuru mērķis ir starptautiski stiprināt augsnes laboratoriju kapacitāti un strādāt pie augsnes datu harmonizācijas.
- Akreditēta testēšanas laboratorija saskaņā ar standartu LVS EN ISO/IEC 17025:2017. 2024. gada valsts aģentūra “Latvijas Nacionālais akreditācijas birojs” uzraudzības vizītē veiksmīgi tika saglabāta laboratorijas akreditācija.
- Turpināja regulāri piedalīties starplaboratoriju salīdzinošās testēšanas programmā sadarbībā ar Nīderlandes Vāgingenes Universitāti.



Granta projekta **“Uzlabot darbīgo vielu un augu aizsardzības līdzekļu novērtēšanas procesu, stiprinot kapacitāti un kompetenci Latvijas Republikas Valsts augu aizsardzības dienestā”** rezultātā VAAD darbu uzsāka pieci darbinieki, kas nodrošina efektīvu un pārskatāmu darbīgo vielu un AAL reģistrācijas procesu Latvijā

AUGU AIZSARDZĪBA

EK mācību programmā *Better Training for Safer Food* eksperti piedalījās apmācībās par riska novērtēšanu mikroorganismu saturošu AAL, un apmācībās par integrētās augu aizsardzības jautājumiem.

Dalība EK un dalībvalstu organizētajās darba grupās un semināros, tostarp darba grupā par AAL aktīvo vielu endokrīnās sistēmas traucējošo īpašību izvērtēšanu cilvēkiem un nemērķa organismiem, seminārā par datubāzes izstrādi augu aizsardzības palīgvielu izvērtēšanai, kā arī seminārā, kas bija veltīts vadlīniju pārskatīšanai ekotoksikoloģijas jomā.

Dalība vairākās ar augu aizsardzības jomu saistītajās konferencēs, piemēram, *CROPLIFE EUROPA* ikgadējā konferencē kā arī *CEUREG* forumā Slovākijā.

Dalība vairākās OECD un EPPO darba grupās augu aizsardzības jautājumos.

Turpinājās aktīvs darbs Ziemeļu zonas un ES līmeņa sadarbības aktivitātēs AAL novērtēšanā. Pārskata gadā Latvija piedalījās vairāk nekā 20 Ziemeļu zonas vadības grupas un ekspertu grupu sanāksmēs.

Statistikas informācijas ieguve par augu aizsardzības līdzekļu lietošanu.

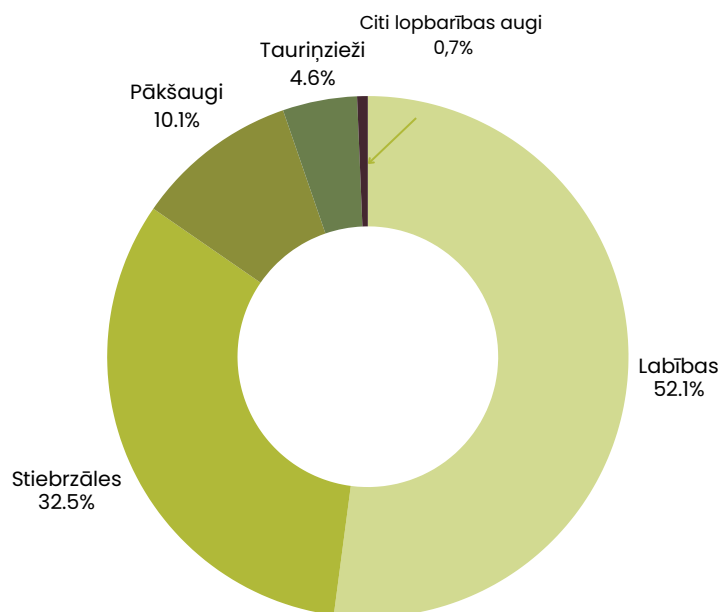
Iegūti dati no **3000** lauku saimniecībām, kas iekļautas CSP izlases sarakstā, par tādām lauksaimniecības kultūrām kā kukurūza, kartupeļi, kāposti, burkāni, sīpoli, galda bietes, ābeles, bumbieres, ķirši, plūmes, avenes un zemenes 2024. gada ražai.



SĒKLU KONTROLE

Uzturot Starptautiskās sēklu kontroles asociācijas (ISTA) akreditāciju, NSKL piedalījās ISTA dalībvalstu laboratoriju profesionalitātes pārbaudes programmas 2024. gada trīs ciklos: kviešu (*Triticum aestivum* subsp. *aestivum*), matiolas (*Matthiola longipetala*), zemesriekstu (*Arachis hypogaea*), salātu (*Lactuca sativa*) un koriandra (*Coriandrum sativum*) analīzēm. 2024. gadā saņemtie ISTA profesionalitātes pārbažu rezultāti liecina par augstu NSKL ekspertu profesionalitāti (saņemti augstākie A vērtējumi visās analīzēs).

Izsniegto ISTA sertifikātu sadalījums pa sugu grupām:



Nodrošinot starptautisko sadarbību un veicinot valsts sistēmas atpazīstamību VAAD darbinieki pārstāvēja Latvijas intereses Starptautiskās Sēklu kontroles Asociācijas (**ISTA**) ikgadējā sanāksmē, Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (**OECD**) Sēklu Shēmu sanāksmē ES sēklu sertifikācijas institūciju (**ESCAA**) sanāksmē.



Darbības rezultāti

1. FITOSANITĀRĀS DROŠĪBAS UZRAUDZĪBA

2024. gadā īstenoti plaši kaitīgo organismu apsekojumi ar mērķi nodrošināt augu veselības aizsardzību, savlaicīgi atklāt iespējamās kaitējumu un novērst karantīnas organismu izplatību.

Uzraudzība aptvēra visu valsts teritoriju, pastiprināti vietas, kur kaitīgo organismu izplatības risks ir visaugstākais – robežas, ostas, ievesto augu un augu produktu tirdzniecības vietas, mežus, stādaudzētavas, augļu dārzus un pilsētvidi.

Apsekojumi veikti: **51** karantīnas organismam
25 reglamentētiem nekarantīnas organismam.

Kaitīgie organismi pārbaudīti dažādos augu materiālos, visbiežāk – stādāmajā materiālā, piemēram, dekoratīvajos augos, augļu kokos un meža stādos. Veiktas pārbaudes arī kartupeļu tumšā gredzenpuve (*Ralstonia solanacearum*) izplatības noteikšanai saimniekaugos un virszemes ūdeņos. Būtiska daļa pārbaudīto veikta mežos, kartupeļu audzēšanas saimniecībās, kā arī vietās, kur tiek izmantots koksnes iepakojamais materiāls, galvenais kaitēkļu ieviešanas ceļš starptautiskajā tirdzniecībā.

Visvairāk
pārbaudīti:



dažāda veida **koki**, t.sk., bakteriālās iedegas (*Erwinia amylovora*) saimniekaugi



tomāti (*Solanum lycopersicum*)



kartupeļi (*Solanum tuberosum*).

KONSTATĒTS

Četri augu karantīnas organismi:

Bateriālā iedega
(*Erwinia amylovora*)



Kartupeļu cistu
nematode (*Globodera
rostochiensis*)



Kartupeļu bālā cistu
nematode (*Globodera
pallida*)



Kartupeļu gaišās
gredzenpuve
(*Clavibacter
sepedonicus*)



Iepriekš neatklāts organisms
tomātu brūnplankumainības
vīruss (*Tomato brown rugose
fruit virus*), kurš sākot ar 2025.
gadu ES noteikts kā
regulētais ne-karantīnas
organisms.



viens regulētais ne-karantīnas organisms

– aveņu virālās pundurainības
vīruss (*Raspberry bushy dwarf
virus*).



Valsts fitosanitārā stāvokļa uzraudzība

Veikta
62 kaitīgajiem
organismiem, no
 kuriem:

4 prioritārajiem karantīnas organismiem,
31 karantīnas organismam,
25 reglamentētajiem ne-karantīnas organismiem,
1 aizsargājamās zonas karantīnas organisms,
1 nekarantīnas organisms.

Būtiskākie prioritārie karantīnas organismi –

- bakteriālais lapu apdegums (*Xylella fastidiosa*),
- ošu smaragdzaļās krāšņvabole (*Agilus planipennis*),
- koksngrauži (*Anoplophora* sp.),
- priežu koksnes nematode (*Bursaphelenchus xylophilus*)

un aizsargājamās zonas karantīnas organisms
bakteriālā iedega (*Erwinia amylovora*).



2024. gadā valsts
fitosanitārā stāvokļa
noteikšanai veiktas
12670
pārbaudes, kuru laikā
noņemti
2783
paraugi, kas testēti
Nacionālajā fitosanitārajā
laboratorijā.

Apsekojumu programma



Veiktas **1797** pārbaudes noņemti **1293** paraugi **43** karantīnas
organismu izplatības noteikšanai.



Apsekojumi veikti mežos, apstādījumos, parkos, privātajos dārzos,
komercdārzos, ražojošajos stādījumos, Latvijas Universitātes
Botāniskajā dārzā un Nacionālajā Botāniskajā dārzā Salaspilī.



Izvietoti **129** feromonu slazdi un **8** līmes lamatas. Visvairāk izmantotais
feromonu slazdu veids ir piltuvveida slazdi, kas piemērots
Anoplophora chinensis un *Anoplophora glabripennis* uzraudzībai.



Konkrētu augu karantīnas organismu apsekojumi

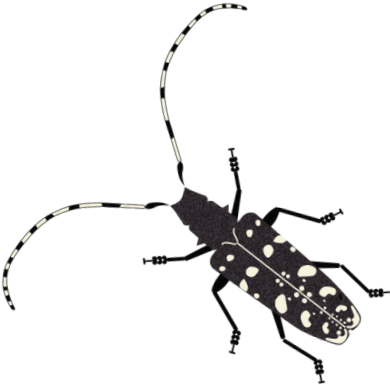
PRIEŽU KOKSNES NEMATODE (*BURSAPHELENCHUS XYLOPHILUS*)

Lai novērstu priežu koksnes nematodes ieviešanos Latvijā, VAAD kopš 2001. gada veic šī organisma monitoringu – vizuālas pārbaudes un paraugu ņemšanu testēšanai Nacionālajā fitosanitārajā laboratorijā.

Pārbaudes vieta	Pārbaudes			Pārbaudītā platība, ha			Noņemto paraugu skaits		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Mežaudze (tajā skaitā izcirtumi)	136	169	138	87378	82484	74086	224	223	265
Riska zona*	49	88	53	25953	23068	22239	66	66	65
Zāgmateriāli (tajā skaitā trešo valstu, LV un koksnes iepakojamais materiāls)	355	348	348	0	0	0	114	122	133
KieM no Portugāles un Spānijas	2	3	3	0	0	0	2	4	3

Mežaudzēs 2024. gadā samazinājies pārbaudīto skaita (-31) un platības, bet pieaudzis paraugu skaits pieaudzis par 42. Tas nozīmē, ka pārbaudes bijušas mērķtiecīgākas vai konstatēts vairāk aizdomīgu gadījumu, kuru dēļ no viena punkta ņemti vairāki paraugi.

* **Riska zonas** (lidostas, ostu, robežkontroles punktu, dzelzceļu, autoceļu tuvums, reģionālās nozīmes pilsētu meži, teritorijas ap zāģētavām, kur iaved Krievijas zāģbaļķus u.c. teritorijas, kurās augošajiem priežu koksnes nematodes saimniekaugiem pastāv augsts inficēšanās risks)



CITRUSA ŪSAINIS UN ĀZIJAS ŪSAINIS (*ANOPLOPHORA SP.*)

Veiktas vairākas pārbaudes:

- 525** – mežaudzēs
- 431** – parkos, dendrārijos, botāniskajos dārzos un komercdārzos
- 7** – vietas, kur no Ķīnas tiek ievestas un izkrautas akmens kravas un šo vietu apkārtnes apstādījumos
- 5** – tirdzniecības vietās
- 3** – stādaudzētavās

GALVENIE SECINĀJUMI:

- Trīs gadu periodā pārbaudes pielāgotas riskiem – dažos punktos notikusi resursu pārvirzīšana (piem., mazāk paraugu pie akmens kravām, bet vairāk mežaudzēs).
- Regulārais paraugu ņemšanas daudzums un stabilie rezultāti bez pozitīviem gadījumiem apstiprina, ka **šobrīd Latvijā abi ūsaiņi nav konstatēti.**
- Ņemot vērā klimata pārmaiņas un importa tendences, svarīgi turpināt uzraudzību mežos un potenciāli riskantajās ieviešanas vietās.

BAKTERIĀLĀ IEDEGA (*ERWINIA AMYLOVORA*)

Baktērijas *Erwinia amylovora* izraisīta bīstama augu slimība, kas inficē vairākus rožu dzimtas augļu kokus un dekoratīvos krūmus – **ābeles, bumbieres, krūmcidonijas, pīlādžus, klintenes, vilkābeles** u.c.

Bakteriālajai iedegai Latvijā noteikts karantīnas organisma statuss. VAAD veic bakteriālās iedegas monitoringu visā Latvijas teritorijā dažādās šīs slimības saimniekaugu augšanas un audzēšanas vietās. Plānveida pārbaudes veiktas arī iepriekšējos divos gados konstatētajos slimības perēkļos un buferzonās – 3 km rādiusā ap perēkļiem.

Pārbaūžu vietas	Pārbaudes			Paraugi			Pozitīvie paraugi		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Stādaudzētavas (tajā skaitā tuvējā apkārtnē)	137	144	108	233	236	253	0	0	0
Tirdzniecības vietas, gadatirgi	38	78	52	8	6	5	0	0	0
Ģenētisko resursu kolekcijas	27	28	29	36	14	17	0	0	0
Komercdārzi	222	223	228	13	15	14	1	0	5
Parki, botāniskie dārzi, arborētumi, ceļmalas, savvaļā, pamestie dārzi, piemājas dārzi utt. (neskaitot buferzonas)	675	717	701	33	22	40	2	1	9
Buferzonas	1070	399	409	57	14	46	15	4	24
Perēkļi	233	106	133	23	18	10	6	4	9
KOPĀ	2402	1695	1660	403	325	385	24	9	47

Salīdzinājumā ar diviem iepriekšējiem gadiem, 2024. gadā kopējais pārbaūžu skaits bijis mazāks. Tas saistīts ar to, ka 2020. gadā tika atklāts līdz šim lielākais iedegas perēkļu skaits (53), un vēl 2022. gadā notika šo perēkļu un buferzonu plānotās pārbaudes, bet sezonas noslēgumā uzraudzība lielā daļā objektu, neesot jauniem infekcijas gadījumiem, atcelta.

Kopš 2023. gada pārbaudes tiek maksimāli plānotas tajā periodā, kad vislabāk izpaužas slimības vizuālās pazīmes, kā rezultātā pārbaūžu skaits samazināts. Papildus tam, daži no stādu audzētājiem un tirgotājiem bija izvēlējušies citas kultūras, kas nav bakteriālās iedegas saimniekaugi.

Pozitīvi testēto paraugu skaits un, attiecīgi, arī perēkļu skaits, 2024. gadā bija lielākais kopš 2020. gada – 35 perēkļi. Iemesls – baktērijas attīstībai meteoroloģiskie apstākļi – silta un mitra vasara, garš veģetācijas periods.

KARTUPEĻU KARANTĪNAS ORGANISMI

Lai nodrošinātu, ka gan izaudzēti un sertificētie sēklas kartupeļi, gan tirdzniecībā piedāvātie pārtikas kartupeļi, kā arī pārstrādes uzņēmumiem piegādātie kartupeļi ir veseli un nav inficēti ar augu karantīnas organismiem, tiek veiktas gan **kartupeļu bumbuļu pārbaudes** pēc ražas novākšanas, gan arī **augsnes pārbaudes laukos**, kur tiek audzēti kartupeļi.

Katru gadu tiek pārbaudīti visas kartupeļu sēklaudzēšanas saimniecības, kas audzē un sertificē kartupeļu sēklas materiālu, kur augšnes paraugi tiek ņemti no visām kartupeļu audzēšanas platībām, kā arī kartupeļu bumbuļu paraugi tiek ņemti gan no sertifikācijai paredzētām kartupeļu partijām, gan no pārējiem saimniecībā izaudzētajiem kartupeļiem, kas paredzēti pārtikai un pārstrādei.



71

saimniecībā pārbaudīta
908,54 ha
liela platība un ņemti
973 augšnes paraugi
sēklas un pārtikas
kartupeļu audzēšanas
saimniecībās un
stādaudzētavās
kartupeļu cistu nematožu
Globodera rostochiensis
un *Globodera pallida*
noteikšanai.



166

kartupeļu audzēšanas saimniecībās ņemti
663 kartupeļu bumbuļu paraugi,
kas testēti karantīnas organismu:

- kartupeļu gaišās gredzenpuves (*Clavibacter sepedonicus*),
- kartupeļu tumšās gredzenpuves (*Ralstonia solanacearum*),
- Kolumbijas sakņu- pangu nematodes (*Meloidogyne chitwoodi* un *Meloidogyne fallax*),
- kartupeļu vēža (*Synchytrium endobioticum*)
- kartupeļu spradžu (*Epitrix spp.*) noteikšanai.

Salīdzinot ar 2023. gadu, ņemto kartupeļu bumbuļu paraugu skaits ir samazinājies (-95), jo ir samazinājušās kartupeļu audzēšanas platības un Profesionālo operatoru oficiālajā reģistrā reģistrēto kartupeļu audzētāju skaits.



52 paraugi

Tā kā kartupeļu tumšā gredzenpuve (*Ralstonia solanacearum*) izplatās ar ūdeni un saimniekaugiem bebrukārkliņu un melno nakteni, tad katru gadu tiek ņemti un laboratoriski testēti ūdens un bebrukārkliņa un melnās naktenes paraugi, no vietām kur tuvumā tiek audzēti kartupeļi.



CITAS DARBĪBAS FITOSANITĀRĀS DROŠĪBAS NODROŠINĀŠANAI STĀDAUDZĒTAVU PĀRBAUDES



303

stādaudzētavas 2024.
gadā reģistrētas
Profesionālo operatoru
oficiālajā reģistrā, no tām

205

stādaudzētavas aktīvi
nodarbojas ar stādu
audzēšanu un izplatīšanu
komerciāliem mērķiem –
piegādā stādus Latvijas,
Igaunijas un Somijas
tirdzniecības vietām,
augļukoku un ogulāju
komercdārzu ierīkošanai,
meža atjaunošanai,
pilsētas infrastruktūras
apzaļumošanai u.c.
mērķiem, kā arī izplata
bakteriālās iedegas
saimniekaugu stādus
mazumtirdzniecībā, t.sk.
tirgos un izstādēs.

Pārbažu plānošanā tiek ņemts vērā, vai stādaudzētava nodarbojas ar stādu izplatīšanu komerciāliem mērķiem vai tikai izplatīšanai galalietotājam. Lielāka uzmanība pievērsta riska faktoriem un iepriekšējo pārbažu rezultātiem

Pēdējo trīs gadu laikā pārskatīta pieeja pārbažu veikšanai, palielinot efektivitāti un mērķtiecību. Ieviestas jaunas vadlīnijas pārbažu veikšanai stādaudzētavās, kas ļāva optimizēt inspektoru darbu un resursu izmantošanu. Izmaiņas palīdzējušas padarīt pārbažu sistēmu efektīvāku, vienlaikus saglabājot nepieciešamo uzraudzības līmeni.

Stādaudzētavas, kas audzē:	Pārbaudīto vietu* skaits			Pārbažu skaits		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
ābeles un bumbieres	71	64	56	118	108	96
plūmjū ģints augus	43	37	29	77	63	48
zemenes, avenes, kazenes, upenes, jāņogas, ērkšķogas, krūmmelenes, dzērvenes, vīnogulājus	80	109	104	163	173	154
Sausserži, aronijas, lazdas, smiltsērķšķi, plūškoki	31	16	18	37	29	22
āra dekoratīvos kokus un krūmus	79	77	68	127	119	111
siltumnīcu puķu un dārzeņu stādus	127	86	71	198	116	103
meža reproduktīvo materiālu	40	35	44	45	37	49
priežu stādāmo materiālu sertificēšanai	10	12	14	16	14	14

Pēdējo gadu laikā pārbaudīto stādaudzētavu skaits **samazinājies** gandrīz visās kategorijās, izņemot atsevišķus izņēmumus, piem., smiltsērķšķu audzētājus. Vidējais samazinājums, ņemot vērā dažādu grupu īpatsvaru, salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ir **9,6%**.

Tomēr meža reproduktīvais materiāls un priežu stādāmā materiāla sertificēšana ir vienīgās kategorijas, kurās pārbažu skaits pieaug.

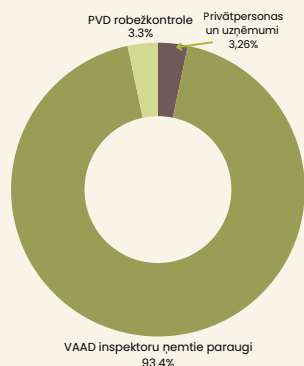
* Viena stādaudzētava var audzēt gan augļukokus un ogulājus, gan dekoratīvus augus utt.

NACIONĀLĀ FITOSANITĀRA LABORATORIJA

NFL piešķirta **akreditācija** atbilstībai LVS EN ISO/IEC 17025:2017 standarta prasībām:

augu kaitīgo organismu **morfoloģiskā, seroloģiskā, bioloģiskā, molekulāri bioloģiskā, bakterioloģiskā, mikoloģiskā, virusoloģiskā, entomoloģiskā, helmintoloģiskā** testēšana.

2024. gadā testēti **4445** paraugi



NFL Izstrādāta un ieviesta jauna metode molekulārajā bioloģijā: ME.MOL.N.003.2024 "Polimerāzes ķēdes reakcijas metode *Meloidogyne chitwoodi* un *Meloidogyne fallax* identifikācijai". Izmantojot šo metodi, iespējams atšķirt *M. chitwoodi* un *M. fallax* sugas un noteikt tās pat neliela DNS materiāla gadījumā. Tā papildina morfoloģisko metodi un ievērojami uzlabo šo sugu identifikāciju, padarot to efektīvāku.

NFL nodrošina regulāru personāla kvalifikācijas celšanu un piedalās starplaboratoriju salīdzinošajā testēšanā. 2024.gadā NFL piedalījies 13 starplaboratoriju salīdzinošajā testēšanās.



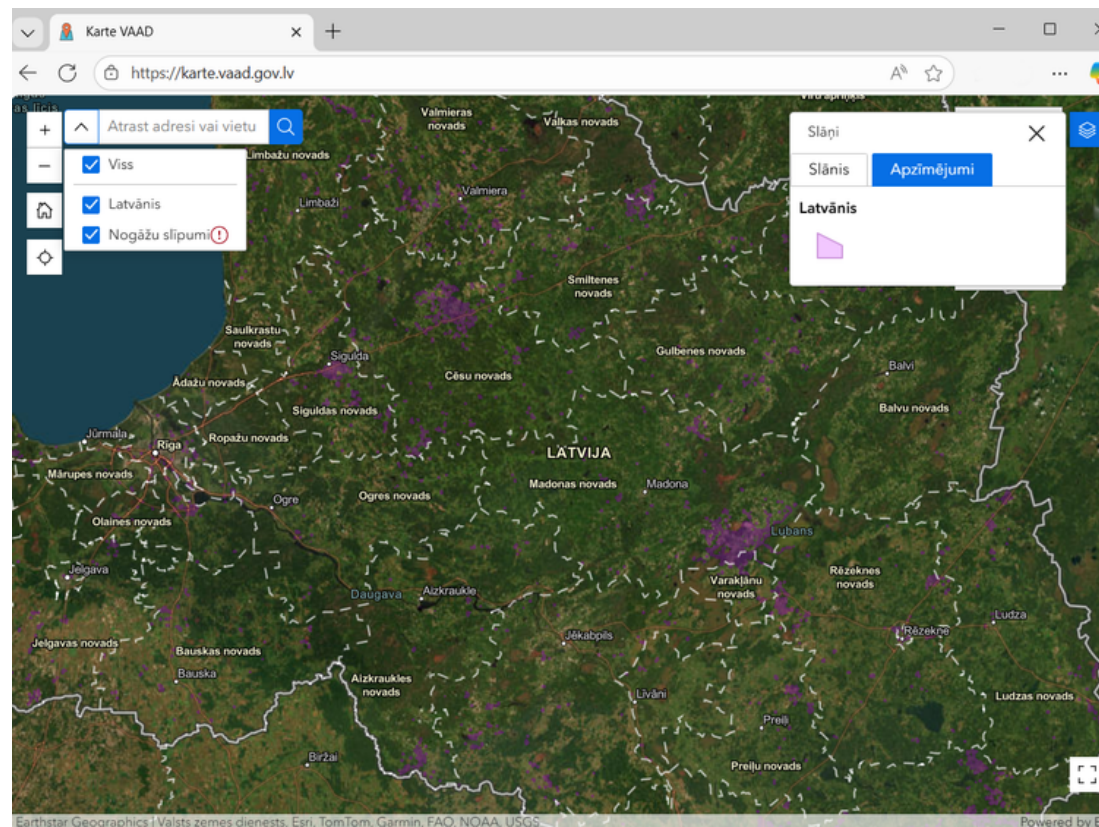
LATVĀŅU IZPLATĪBAS UZRAUDZĪBA

Reaģējot uz saņemtajām sūdzībām par Sosnovska latvāņa neierobežošanu, veiktas 55 pārbaudes, no kurām trīs gadījumos uzsākts administratīvo pārkāpumu process.

2024.gadā VAAD uzmērīja 574 invadētās teritorijas 475,19 ha platībā.

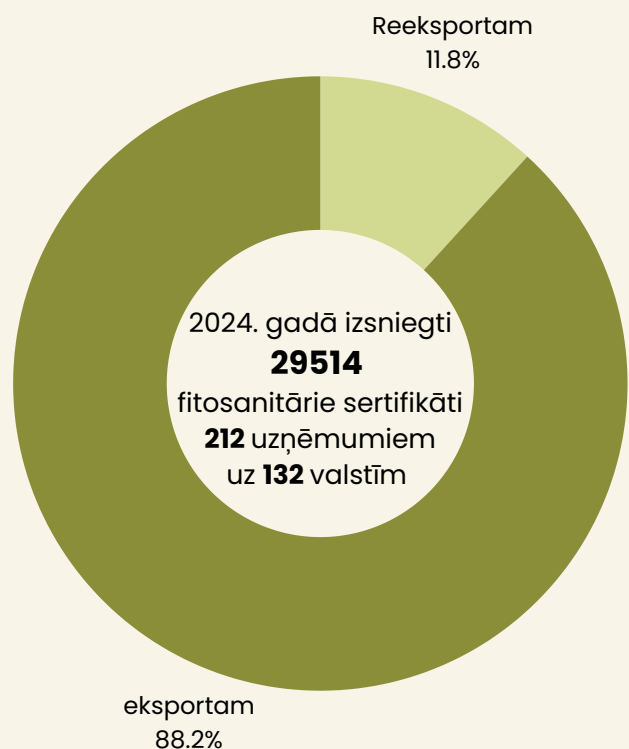
Latvijā kopumā uzmērītas
6 028 ar Sosnovska latvāni invadētās teritorijas
11 486, 24 ha platībā.

[Sosnovska latvāņa izplatības karte Latvijā](#)

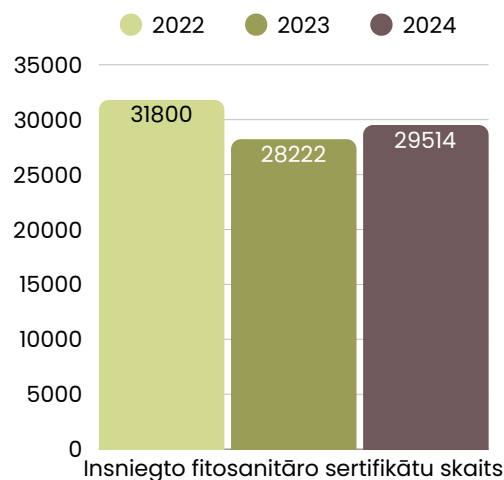


EKSPORTA UZRAUDZĪBA

Eksporta pārbaudes (pirms fitosanitāro sertifikātu izsniegšanas) veic, lai pārliecinātos, vai augi un augu produkti atbilst saņēmējvalsts fitosanitārajām prasībām.



Eksportēto zāģmateriālu apjoms 2024. gadā samazinājies, apaļkoku apjoms lielāks nekā 2023. gadā, bet tālu atpaliek no 2022. gadā eksportētā daudzuma.

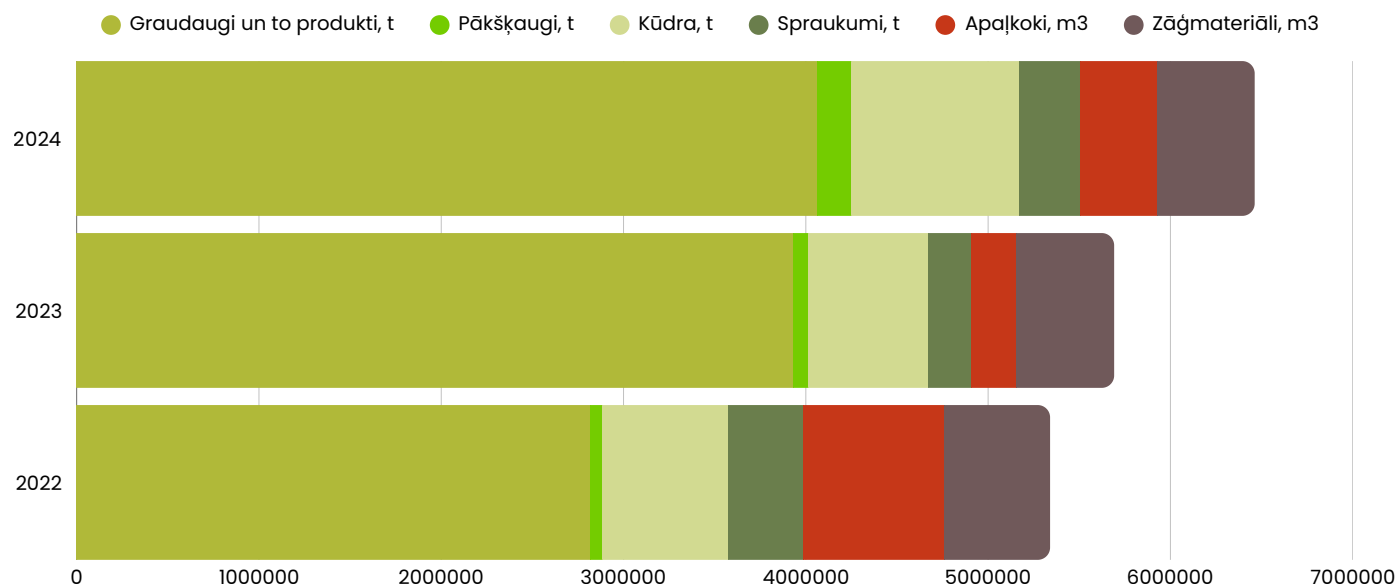


Valstis uz kurām gan 2022., gan 2023. un arī 2024. gadā izsniegti visvairāk fitosanitāro sertifikātu ir nemainīgs un tās ir Krievija, Ķīna, Baltkrievija, Japāna, Uzbekistāna un ASV.

Lai arī vislielākais izsniegto sertifikātu skaits ir uz Krieviju, taču tas salīdzinot ar 2022. gadu samazinājies par 31%.

“Starp valstīm otrajā vietā pēc izsniegto sertifikātu skaita ir Ķīna. Uz Ķīnu pēdējos trijos gados stabili audzis **kūdras eksports** no 247 876 tonnām 2022. gadā līdz **361 088 tonnām** 2024. gadā.

Augu produktu, kuriem izsniegti fitosanitārie sertifikāti uz trešajām valstīm, apjomi



Oficiālās kontroles

KOKSNES IEPAKOJAMĀIS MATERIĀLS

Trīs gadu periodā (no 2022. līdz 2024. gadam) nodrošināta mērķtiecīga, uz risku balstīta oficiālā kontrole uzņēmumiem, kas iesaistīti koksnes iepakojamā materiāla (KleM) ražošanā un marķēšanā. Kontroles pasākumu mērķis ir novērst kaitīgo organismu, īpaši priežu koksnes nematodes (*Bursaphelenchus xylophilus*) izplatību un nodrošināt, ka KleM atbilst starptautiski noteiktajām fitosanitārajām prasībām – Starptautiskā fitosanitāro pasākumu standarta ISPM15 nosacījumiem.

2024. gadā veiktas 281 pārbaudes 140 reģistrētos uzņēmumos, kas ir neliels samazinājums salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem. Samazinājums skaidrojams ar:

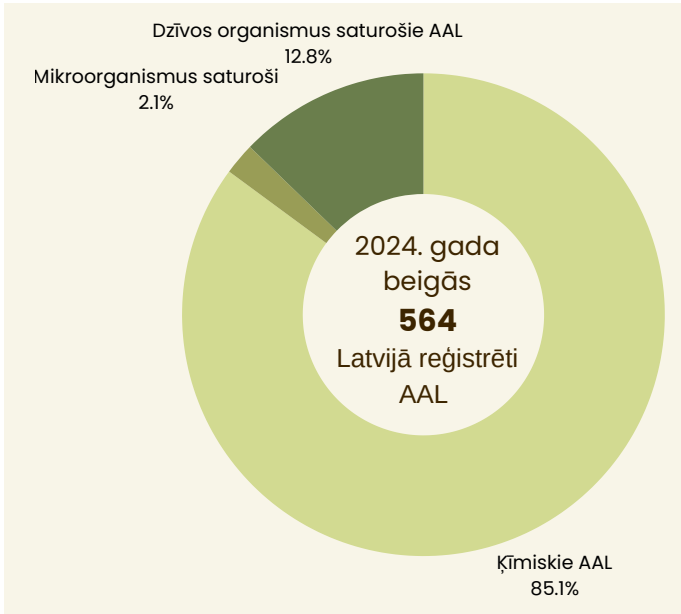
- stabilu situāciju nozarē, uzņēmumu augstu atbildības līmeni;
- mazāku jaunu reģistrāciju skaitu – tikai četri jauni uzņēmumi salīdzinājumā ar astoņiem 2023. gadā un septiņiem 2022. gadā;
- marķējuma numuru anulēšanu deviņiem uzņēmumiem, kuri ir pārtraukuši darbību koksnes jomā;
- efektīvu uzraudzību, kas ļāvusi pārkāpumu skaitu samazināt līdz 0 gadījumiem 2024. gadā.

Gads	Pārbaudes skaits	Uzņēmumu skaits	Reģistrēti jauni uzņēmumi	Anulēti marķējuma numuri	Veiktas izmaiņas reģistrā	Konstatētie pārkāpumi
2022	296	143	7	6	2	1
2023	311	140	8	4	5	1
2024	281	140	4	9	4	0



2. AUGU AIZSARDZĪBA

DARBĪGO VIELU UN AUGU AIZSARDZĪBAS LĪDZEKĻU (AAL) NOVĒRTĒŠANA UN REĢISTRĀCIJA



Latvija piedalās ES mēroga programmā Eiropā reģistrētu darbīgo vielu atkārtotai iekļaušanai ES apstiprināto darbīgo vielu sarakstā pēc to apstiprināšanas termiņa beigām.

2024. gadā VAAD sagatavoja darbīgās vielas nikosulfurons novērtējumu. Turpinās darbs pie darbīgo vielu piriofenons un *Baculoviruses against Adoxophyes orana* novērtējumiem.

Augu aizsardzības līdzekļu saraksts:

	AAL skaits 01.01.2024.	2024. gada jaunie AAL
Ķīmiskie AAL	480	42
Mikroorganismus saturošie AAL	12	0
Dzīvos organismus saturošie AAL	72	3
Kopā	564	45

AUGU AIZSARDZĪBAS APMĀCĪBAS

VAAD nodrošinājis augu aizsardzības jomas apmācību sistēmas darbību, pieņemti pārbaudījumi un izsniegtas apliecības 2510 personām, kā arī veikta desmit apmācību veicēju uzraudzība.

INTEGRĒTĀ AUGU AIZSARDZĪBA UN KULTŪRAUGU KAITĒKĻU NOVĒROJUMI

VAAD monitoringā katru gadu vidēji tiek novērota ap **130** kaitīgo organismu (slimības un kaitēkļi) attīstība **37** kultūraugu sējumos un stādījumos, kopumā sezonas laikā veikti ap **3500** novērojumu visā Latvijas teritorijā.

2024. gada monitoringa rezultāti:

- kaitīgo organismu konstatēšanai novērojumos iekļauti 36 kultūraugi;
- Latvijas teritorijā kopumā fiksēti 3481 novērojumi;
- novērojumos konstatētas 172 kaitīgo organismu sugas vai to grupas (piemēram,
- tripši, laputis, spradži, kraupis, miltrasas, dažādas lapu plankumainības, sakņu puves u.tml.).



Oficiālās kontroles

Pamatojoties uz [Eiropas Savienības Oficiālo kontroļu regulas](#) prasībām, Latvijā tiek īstenota AAL izplatīšanas un lietošanas uzraudzība. Šo pārbažu mērķis ir nodrošināt, lai tirgū nonāktu un praksē tiktu lietoti tikai normatīvo aktu prasībām atbilstoši AAL, tādējādi aizsargājot vidi, cilvēku veselību un veicinot atbildīgu lauksaimniecisko darbību.

AAL izplatīšanas uzraudzība

VAAD komersantiem, kas izplata AAL, izsniedz speciālās atļaujas (licences) AAL uzglabāšanai un izplatīšanai. AAL izplatīšanas vietās VAAD veic pārbaudes, ņem AAL paraugus kvalitātes kontroles testēšanai, pārbauda AAL marķējuma teksta atbilstību.

AAL izplatīšanas vietās veiktas
198 pārbaudes.
5 uzņēmumiem – 11 būtiskas neatbilstības.

Visbiežāk – uzskaites un dokumentācijas nepilnības, aizliegto vielu izplatīšana vai neatbilstošs marķējums.
Dažos gadījumos tirgū bija nonākuši AAL, kuriem beidzies derīguma termiņš vai kodinātas sēklas, kas satur aizliegtas darbīgās vielas.

Augu aizsardzības līdzekļu pārbaudes	2021	2022	2023	2024
Aprites vietu pārbaudes	233	227	189	198
Konstatētie nozīmīgi pārkāpumi	8	16	9	11
Konstatētie maznozīmīgi pārkāpumi	9	2	8	4
Pārbaudēs ņemtie paraugi	14	11	8	11
Atbilstoša kvalitāte	14	11	8	11
Neatbilstoša kvalitāte	0	0	0	0

AAL lietošanas uzraudzība

AAL lietošanas jomā pārbaudes tiek plānotas, atlasot prioritārās operatoru grupas, piemēram:

- parkus, dārzus, golfa laukumus un namu apsaimniekotājus;
- pakalpojumu sniedzējus ar 1. reģistrācijas klases AAL;
- personas, kas pretendē uz ES atbalsta maksājumiem;



Kopumā pie **41** operatora konstatētas
64 būtiskas neatbilstības.

Tās saistītas ar:

- AAL lietošanu neatbilstoši marķējuma prasībām,
- lietošanu neatļautos apstākļos (piem., pārāk liels vējš, tuvu ūdenstilpēm),
- datu uzskaites nepilnībām,
- aprīkojuma neatbilstošu tehnisko stāvokli,
- neregistrētu AAL izmantošanu.

Veiktās pārbaudes apliecina, ka uzraudzība ir būtisks instruments normatīvo prasību ievērošanas nodrošināšanai. Kontroles pasākumi ļauj savlaicīgi atklāt un novērst pārkāpumus, kas var radīt riskus videi un sabiedrības veselībai. Regulāra un uz risku balstīta uzraudzība sekmē drošu un atbildīgu AAL apriti Latvijā.



3. MĒSLOŠANAS LĪDZEKĻI UN AUGSNES AUGLĪBAS VEICINĀŠANA

MĒSLOŠANAS LĪDZEKĻU UN SUBSTRĀTU APRITE

Latvijā 2024. gada beigās tirdzniecībā bija pieejami **4759** dažādi mēslošanas līdzekļi un substrāti

Gada laikā Latvijā tika saražotas un ievestas **805 tūkst.t** mēslošanas līdzekļu un **97 tūkst.m³** substrāti.

No viesiem produktiem **73** bija atļauts lietot **bioloģiskajā lauksaimniecībā** pamatojoties uz VAAD izvērtējumu un **68** bija atļauti kā mikrobioloģiskie preparāti.

Salīdzinot ar 2023. gadu, tirdzniecībā pieejamo mēslošanas līdzekļu skaits pieaudzis galvenokārt Latvijā ienākot jauniem ES mēslošanas līdzekļiem ar CE zīmi. Līdz šim Latvijā netiek ražoti ES mēslošanas līdzekļi ar CE zīmi.

Veicot pārbaudes mēslošanas līdzekļu un substrātu aprites vietās – pie ražotājiem, noliktavās, tirdzniecības vietās – konstatēti vairāk pārkāpumi un nekvalitatīvi mēslošanas līdzekļi nekā iepriekšējos gados. 2024. gadā tika uzsākta ES mēslošanas līdzekļu ar CE zīmi paraugu ņemšana un liela daļa no šiem produktiem ņemtajiem paraugiem bija nekvalitatīvi un neatbilda deklarētajam sastāvam un etiķetes informācijai. 2024. gadā arī konstatēts viens cilvēku un dzīvnieku veselībai un videi bīstams mēslošanas līdzeklis, kas saturēja smago metāli – kadmiju.



Mēslošanas līdzekļi un substrāti	Produkti uz 01.01.2024.	Jauni produkti	Produkti, kuriem beidzies termiņš vai anulēti	Produkti uz 31.12.2024.
Reģistrācija	1543	98	70	1571
Atļauju izsniegšanas	37	8	26	19
Savstarpēja atzīšana	583	65	-	648
ES mēslošanas līdzekļu ar CE zīmi un EK mēslošanas līdzekļu uzskaitē	2307	214	-	2521
Kopā	4470	385	96	4759

Mēslošanas līdzekļu un substrātu aprites pārbaudes un paraugi	2021	2022	2023	2024
Aprites vietu pārbaudes	100	100	70	98
Konstatētie pārkāpumi	10	6	3	5
Pārbaudēs ņemtie paraugi	80	80	60	80
Atbilstoša kvalitāte	70	58	50	48
Neatbilstoša kvalitāte	10	22	10	32

MĒSLOŠANAS LĪDZEKĻU LIETOŠANA

Veicot mēslošanas līdzekļu lietošanas pārbaudes lauku saimniecībās 2024. gadā konstatēto pārkāpumu skaits ir mazāks kā iepriekš. Biežāk pārkāpumi konstatēti pārbaudēs, kas veiktas reaģējot uz sūdzībām un iesniegumiem. 2024. gadā saņemtas vairāk nepamatotu sūdzību. Izplatītākais pārkāpumu veids ir kūtsmēslu neiestrādāšana noteiktajā termiņā.

Mēslošanas līdzekļu lietošanas pārbaudes	2021	2022	2023	2024
Pārbaudes uz sūdzību un iesniegumu pamata	24	21	21	26
Konstatētie pārkāpumi	2	6	7	4
Plānotās pārbaudes	70	70	51	70
Konstatētie pārkāpumi	1	2	2	1

Tirgus uzraudzības pārbaudes



VAAD 2024. gadā veicis

45

tirgus uzraudzības pārbaudes, kuru laikā

7

personām konstatētas būtiskas neatbilstības

Lai novērstu nelegālu AAL izplatīšanu un lietošanu Latvijā, VAAD veic mērķētas tirgus uzraudzības pārbaudes. To mērķis ir identificēt un ierobežot krāpniecisku vai maldinošu praksi, ko īsteno personas vai uzņēmumi, kuri nav saņēmuši attiecīgās licences AAL izplatīšanai.

Pārbaudes veic gan tirdzniecības vietās – lauksaimniecības un būvmateriālu veikalos, veterinārajās aptiekās u.c., gan arī vietās, kur AAL tirdzniecība ir aizliegta – piem., izstādēs, ielu stendos, tirgos, kā arī tirdzniecības automātos un pašapkalpošanās sistēmās.

Kontroles var notikt jebkurā nedēļas dienā, tostarp brīvdienās. VAAD pastāvīgi monitorē informāciju par iespējamām AAL piedāvājumiem vietējos laikrakstos, interneta vietnēs un sociālajās platformās (piem., *Facebook*), lai identificētu pārkāpumu riskus. Sadarbībā ar PVD, VAAD monitorē ziņojumus no ES krāpšanas apkarošanas sistēmām, un nepieciešamības gadījumā veic ārkārtas pārbaudes. Ārkārtas pārbaudes tiek veiktas arī, pamatojoties uz citu iestāžu, juridisko vai fizisko personu sniegto informāciju, aizdomu gadījumos par neatļautu AAL izplatīšanu vai lietošanu saimniecībās vai saņemot pakalpojumu. Nepieciešamības gadījumā pārbaudēs iesaista Valsts policiju. Konstatējot nelegāla AAL apriti, tiek izņemti un uzsākta administratīvā pārkāpuma lietvedība.



AUGSNES AGROĶĪMISKĀ IZPĒTE, MONITORINGI UN AUGLĪBA

Lai iegūtu informāciju par lauksaimniecībā izmantojamās augsnes stāvokli, auglību un tās izmaiņām, veikta augsnes agroķīmiskā izpēte pēc klientu pasūtījuma un reprezentatīvā lauku saimniecību izlases kopā. Klientu pasūtījumi, salīdzinot ar 2023. gadu, ir samazinājušies.

Apjoms	2021	2022	2023	2024
Izpēšu skaits	353	357	390	368
Apsekotā platība, ha	39 827	44 403	57 264	48 395
t.sk. klientiem, ha	34 776	39 316	52 331	43 269
t.sk. reprezentatīvai kopai, ha	5 051	5 087	4 933	5 126

Kopumā augsnes stāvoklim un auglībai ir tendence pasliktināties. Gadu no gada izmaiņas ir niecīgas, bet ilgākā laika periodā palielinās skābo augšņu un barības elementiem nabadzīgo augšņu īpatsvars.

Lauksaimniecībā izmantojamā zeme	1964	1972	1979	1985	1990	2009–2013	2014–2018	2019–2023
Skābas augsnes, % no LIZ	64	50	28	17	23	28	38	42
Augsnes ar zemu un ļoti zemu fosfora nodrošinājumu, % no LIZ	82	82	69	52	38	27	41	40
Augsnes ar zemu un ļoti zemu kālija nodrošinājumu, % no LIZ	43	45	33	28	21	12	19	23



2024. gadā turpinājās augsnes minerālā slāpekļa un augsnes organiskā oglekļa monitoringu īstenošana.

Pavasārī konstatēts
zems augsnes minerālā slāpekļa saturs
visos punktos pētītajā augsnē līdz 90 cm dziļumam.

Apsekoti arī 2019. gada oglekļa monitoringa punkti, ņemot vērā, ka 2024. gads bija otrā piecgadu cikla otrais gads, detalizēti secinājumi par oglekļa krājumu izmaiņām netika veikti.

AGROĶĪMIJAS LABORATORIJA

Agroķīmijas laboratorija veica augsnes paraugu testēšanu gan VAAD vajadzībām, gan klientu vajadzībām. Līdzīgi kā ar augsnes agroķīmisko izpēti, salīdzinot ar 2023. gadu apjoms ir samazinājies, bet tā pat bija augstāks kā iepriekšējos gadus, bet pieauga pieprasījums pēc plašāka analīžu sortimenta – vienam paraugam tika veiktas vairāk analīžu.

Apjoms	2021	2022	2023	2024
Analizētie paraugi	13626	14835	20548	17110
t.sk. augsnes agroķīmiskai izpētei	8421	9423	12990	12742
t.sk. reprezentatīvai kopai	1537	1458	1472	1681
t.sk. monitoringiem	591	588	477	357
t.sk. klientiem	3077	3366	5609	4368
Analīžu skaits	64754	65106	84195	73438



4. SĒKLU SERTIFIKĀCIJA UN SĒKLU APRITES UZRAUDZĪBA

SĒKLAUDZĒTĀJU UN SĒKLU TIRGOTĀJU REĢISTRS

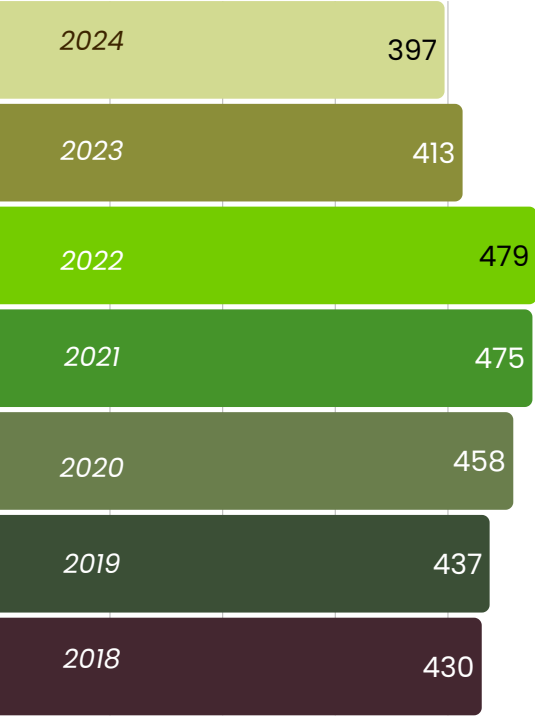


Sēklaudzētāju un sēklu
tirgotāju reģistrā
2024. gada 31. decembrī
reģistrētas
397 personas.

2024. gadā reģistrā
iekļautas 47 personas, bet
izslēgtas 61 persona,
sešām saimniecībām tika
veiktas izmaiņas reģistrā.

Salīdzinot ar iepriekšējo
gadu, kad sēklaudzētāju
skaits samazinājies par
4% (2023.g. - 413)

Sēklaudzētāju skaits



KUVIS DĀRZEŅU ŠĶIRŅU KOLEKCIONĀRU REĢISTRS

KUVIS Dārzeņu šķirņu kolekcionāru reģistram 2024. gadā pievienojās divas personas, līdz ar to 2024. gada beigās reģistrā ir 25 personas. No visām reģistrā esošajām personām, tikai piecām kolekcijā nav tomātu šķirnes. Sešas personas ir tikai vienas sugas (tomātu) šķirņu kolekcionāri. Kolekcionāru reģistrā ir ķirbju, kabaču, biešu, gurķu, pupiņu, zirņu, kāpostu, paprikas, meloņu, arbūzu, baklažānu, salātu, ķiploku, rutku, sīpolu, burkānu, redīsu un rabarberu šķirņu kolekcionāri.

LAUKA APSKATES

Sēklu sertifikācijas procesa ietvaros VAAD sēklu kontroles inspektori sēklaudzēšanas lauku apskates veikuši 2278 laukos 24151,9 ha platībā, kas ir par 5368,6 ha (28,6 %) vairāk kā 2023. gadā.

Sēklaudzēšanas sējumu lauku apskate	2023	2024
Kopā saņemtie iesniegumi LA	1988	2429
Sēklaudzētāju skaits- kas pieteica LA	177	194
Veiktas lauku apskates (LAP)	1882	2278
Kopā izietie ha	187833	241519
Pārbaudīto sugas skaits	33	37
Pārbaudīto šķirņu skaits	276	298
Sagatavotas primāro datu tabulas		2380

SERTIFICĒTO SĒKLU PARTIJU ŠĶIRNES IDENTITĀTES UN TĪRĪBAS NOVĒRTĒŠANA LAUKA PĒCPĀRBAUDĒ

2024. gadā lauka pēcpārbaudes kontrollauciņos novērtētas 1434 partijas 2636 lauciņos.

Pēcpārbaudes grupa	Suga	Lauciņu skaits	Partiju skaits
Ziemāju labības (sētas 2023)	Kvieši, rudzi, tritikāle, mieži	249	498
Citi ziemāji (sēti 2023)	Smilts vīķis	21	32
Pākšaugi	Pupas, zirņi, sējas vīķi	125	252
Vasarāju labības	Kvieši, mieži auzas, tritikāle	254	521
Citi vasarāji	Kaņepes, lini, griķi, sinepes, lupīna, viengadīgā airene	35	83
Daudzgadīgās stiebrzāles (sētas 2023)	Airenes, auzenes, timotiņš,	210	264
Daudzgadīgie tauriņzieži (sētas 2023)	Āboliņi	57	107
Daudzgadīgās stiebrzāles (sēts 2024)	Airenes, auzenes, timotiņš,	117	185
Daudzgadīgie tauriņzieži (sēts 2024)	Āboliņi	49	91
Ziemāju labības (sēts 2024)	Kvieši, rudzi, tritikāle, mieži	299	581
citi ziemāji (sēts 2024)	Smilts vīķis	18	22

SĒKLU TIRGUS UZRAUDZĪBA

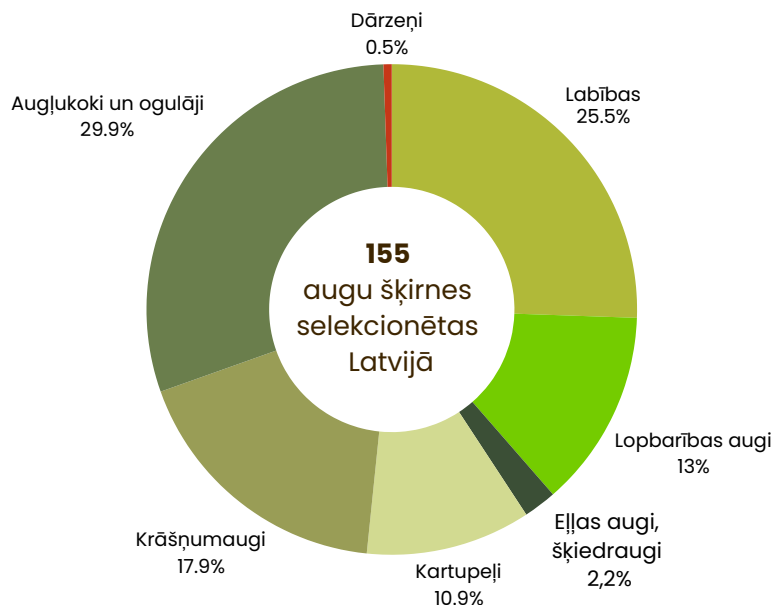
Veiktas deviņas operatīvās sēklu tirgus uzraudzības pārbaudes. Vienā gadījumā ierosināta administratīvā pārkāpuma lieta. Savukārt vienā gadījumā apturēta tirdzniecība. Galvenā pārkāpumu būtība – nesertificētas sēklas tirdzniecība.

2024. gadā veikta sēklu tirdzniecības uzraudzība e-komercijas vidē, konstatējot 60 neatbilstošus sludinājumus. Šajos gadījumos pielietots princips “Konsultē vispirms”, izskaidrojot prasības un panākot neatbilstību novēršanu.



AUGU ŠĶIRŅU SELEKCIONĀRU TIESĪBU AIZSARDZĪBA

Latvijas aizsargāto augu šķirņu valsts reģistrā iekļauto šķirņu skaits 184 šķirnes, tai skaitā 155 no tām selekcionētas Latvijā:

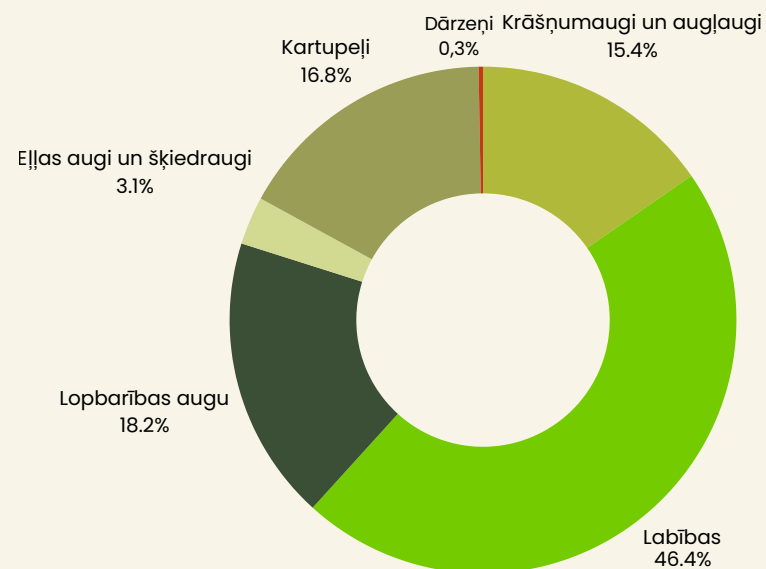


LICENCES LĪGUMI

2024. gadā tika reģistrēti 357 licences līgumi. Licences tika izsniegtas par 223 aizsargāto šķirņu izmantošanu.

Kopumā 53 aizsargāto šķirņu selekcionāru tiesību īpašnieki 2024. gadā izsniedza licences 126 licenciātiem.

Noslēgto licenču līgumu skaits



AUGU ŠĶIRŅU APRITE

LATVIJAS AUGU ŠĶIRŅU KATALOGS

Pārskata gada beigās Latvijas augu šķirņu katalogā bija 148 šķirnes, tai skaitā Latvijā selekcionētas 88 šķirnes. 2023. gadā bija 164 šķirnes, no kurām 90 ir selekcionētas Latvijā.

	Pavisam	Lopbarības augi	Elļas un šķiedraugi	Labības	Kartupeļi	Dārzeni
Latvijā selekcionētas šķirnes	88	33	4	32	12	7
Kopā šķirnes	148	36	31	57	16	8

AUGĻUKOKU UN OGULĀJU REĢISTRS

2024. gadā Augļu koku un ogulāju reģistrā bija 36 reģistrētas šķirnes, no kurām 26 ir ābeļu šķirnes, 3 aveņu šķirnes un 7 ērkšķogu šķirnes. 2024. Gadā nav saņemti jauni iesniegumi šķirņu reģistrēšanai Augļu koku un ogulāju sarakstā.

KAŅEPJU THC SATURA MONITORINGA SISTĒMA ES TIEŠMAKSĀJUMU NODROŠINĀŠANAI

VAAD īsteno un pārrauga kaņepju tetrahidrokanabinola monitoringa sistēmu un tā ietvaros veic kaņepju paraugu ņemšanu LAD norādītajos kaņepju laukos. 2024.gadā kaņepju THC satura monitoringā piedalījās 88 klienti ar kopējo pieteikto platību 1501 ha. Pēc LAD pieprasījuma tika ņemti 78 paraugi no 576 ha un 11 kaņepju šķirnēm.

ES TIEŠMAKSĀJUMU PAR SAISTĪTO IENĀKUMU PAR SERTIFICĒTAS SĒKLAS RAŽOŠANU NODROŠINĀŠANĀ

VAAD nodrošina MK 18.04.2023. noteikumos Nr. 198 “Tiešo maksājumu piešķiršanas kārtība lauksaimniekiem” paredzētā saistītā ienākumu atbalsta par sertificētas sēklas kartupeļiem, sertificētām stiebrzāļu un lopbarības augu sēklām un sertificētām labības sēklām administrēšanu. Saistīto ienākumu atbalsts par sertificētu sēklu 2024. gadā nodrošināts 173 klientiem par 2023. gada ražu. Kopumā atbalsts sniegts par 30 augu sugām – 7 labības sugām, 22 stiebrzāļu un lopbarības sugām un kartupeļiem. Kopā sertificētas 23145 t labības sēklas, 8125 t stiebrzāļu un lopbarības augu sēklas un 4802 t kartupeļu.

Nodrošinot starptautisko sadarbību un veicinot valsts sistēmas atpazīstamību VAAD darbinieki pārstāvēja Latvijas intereses Starptautiskās Sēklu kontroles Asociācijas (ISTA) ikgadējā sanāksmē, Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) Sēklu Shēmu sanāksmē ES sēklu sertifikācijas institūciju (ESCAA) sanāksmē.

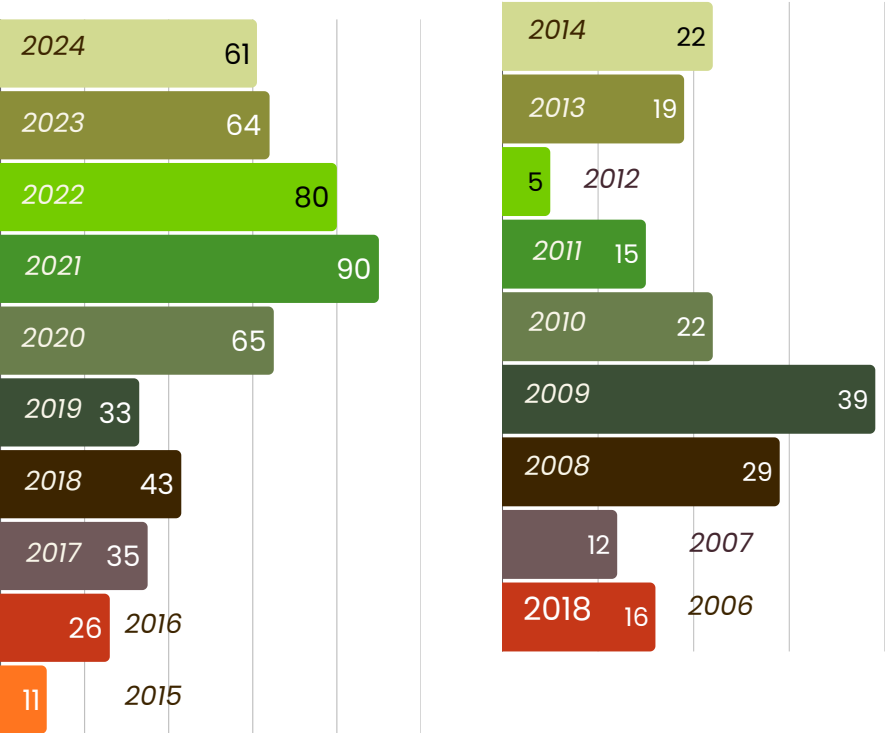


BIOLOĢISKĀ LAUKSAIMNIECĪBA

LATVIJAS AUGU ŠĶIRŅU KATALOGS

2024. gadā 18 operatori iesniedza informāciju par pieejamo bioloģiskās lauksaimniecības sēklu 61 sēklu partijai.

Piedāvājumā bija ziemas kviešu ('Fenomen', 'Edvins', 'Wendelin', 'Skagen', 'Reinis') 19 partijas ar kopējo svaru 233 890 kg; trīs rudzu ('Kaupo') partijas ar kopējo svaru 19 100 kg; piecas zirņu ('Saxon', 'Bruno') partijas ar kopējo svaru 49 430 kg; septiņas griķu ('Aiva') partijas ar kopējo svaru 38 310 kg; četras pļavas timotiņa ('Jumis') partijas ar kopējo svaru 3 399 kg; piecas partijas auzām ('Galant', 'Taika', 'Remus') ar kopējo svaru 46 610 kg; astoņas kartupeļu ('Imanta', 'Monta', 'Alouette', 'Riviera', 'Corinna') partijas ar kopējo svaru 19 590 kg; septiņas sarkanā āboliņa ('Raunis') partijas ar kopējo svaru 3 171 kg; miežu ('Rubiola') partija 3 100 kg, divas partijas facēlijai ('Stala') ar kopējo svaru 11 900 kg.



ATĻAUJA IZMANTOT KONVENCIONĀLAS IZCELSMES SĒKLAS MATERIĀLU BIOLOĢISKAJĀ LAUKSAIMNIECĪBĀ



2024. gadā
346 personām izsniegtas
546 atļaujas **35** sugām un **182** šķirnēm
izmantot konvencionālas izcelsmes
sēklas materiālu bioloģiskajā
lauksaimniecībā.

Izsniegto atļauju skaits salīdzinoši ar iepriekšējo gadu (2023. gadā - 1480) ir samazinājies gandrīz 3 reizes. Turklāt individuālo atļauju pieprasītāju skaits, kas iepriekšējā gadā bija 934 personas ir samazinājies 2,5 reizes.

Individuālo atļauju pieprasīšanai zemkopības nozares e-pakalpojumu vietnē 2021. gadā tika ieviests e-pakalpojums "Atļauja konvencionālas izcelsmes sēklu un pavairošanas materiāla izmantošanai bioloģiskajā lauksaimniecībā".

2024. gadā 78% iesniegumu individuālajai atļaujai iesniegti izmantojot zemkopības nozares e-pakalpojumu vietni. Salīdzināšanai - 2021. gadā e-pakalpojumu vietni individuālās atļaujas pieprasīšanai izmantoja 37.2 % un 2023. gadā 66,4% individuālās atļaujas pieprasīšanai izmantoja e-pakalpojuma vietni.

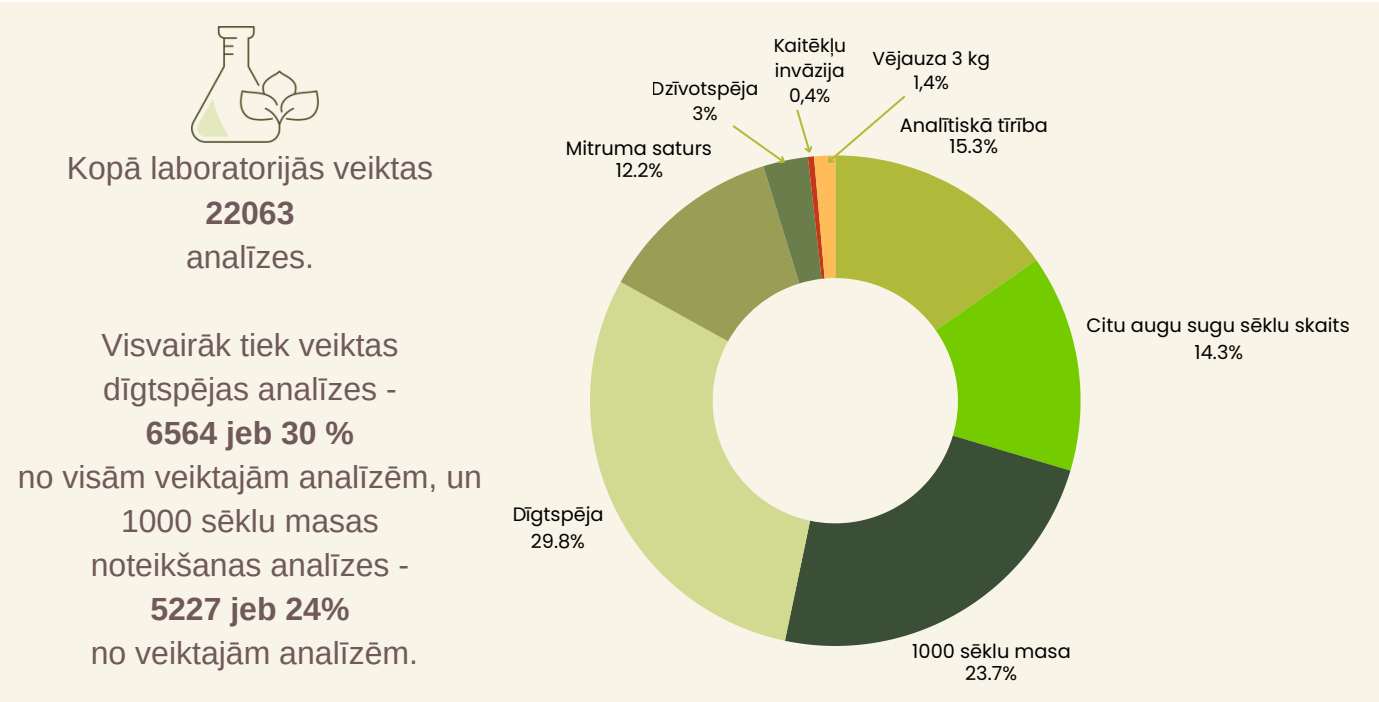
Gads	Personas kas izmanto VAAD palīdzību individuālās atļauja sanemšanai	Personas kas individuālās atļaujas sanemšanai lieto e-pakalpojuma vietni
2021	647	339
2022	418	626
2023	331	603
2024	60	286

SĒKLU LABORATORIJĀS VEIKTĀS ANALĪZES

2024. gadā sēklu kvalitāte pārbaudīta 6948 paraugiem. Sēklu sertifikācijai saņemti 2527 paraugi jeb 36 % un 367 sēklu paraugi jeb 5% - sēklu partiju atkārtotai pārbaudei tirdzniecības gadījumā. Vairāk kā puse jeb 56 % ir klientu iesūtītie paraugi sēklu kvalitātes pārbaudei.

Sēklu paraugu sadalījums pa sugu grupām

Sugu grupa	Paraugu skaits	%
Labības	4222	607
Lopbarības augi: Pākšaugi	1006	145
Lopbarības augi: Stiebrzāles	748	108
Lopbarības augi: Tauriņzieži	428	62
Lopbarības augi: Citi	71	10
Elļas augi un šķiedraugi	360	52
Citi (dārzeņi un dekoratīvie augi)	85	12
Sēklu maisījumi	28	4



2025. gada galvenie uzdevumi

Ilgtspējīga augu aizsardzība

- VAAD veicinās integrētās augu aizsardzības ieviešanu, attīstot alternatīvas metodes un samazinot atkarību no ķīmiskajiem AAL.
- Tiks uzlabota kaitīgo organismu novērošana un profesionālo AAL lietotāju, konsultantu un tirgotāju apmācība.
- VAAD veicinās kultūraugu audzēšanas vadlīniju ievērošanu un to ieviešanu demonstrējumu saimniecībās.

AAL aprite

- 2025. gadā VAAD pabeigs atsevišķu darbīgo vielu apstiprinājuma atjaunošanas izvērtēšanu un iesniegs to EFSA.
- Tiks turpināta Baltijas un Ziemeļvalstu sadarbība AAL reģistrācijā.
- Riska gadījumos VAAD veiks AAL kvalitātes un atliekvielu kontroli augos un pārtikas produktos.

Vide, augsne un mēslošana

- VAAD uzraudzīs vides un klimata prasību, ekoshēmu un agrovīdes pasākumu izpildi. Veiks AAL lietotāju un izplatītāju kontroles.
- Tiks veikta augšņu agroķīmiskā izpēte un apkopota informācija par LIZ auglību.
- Balstoties uz riska izvērtējumu, VAAD uzraudzīs mēslošanas līdzekļu apriti.

Augu veselība un karantīna

- VAAD turpinās fitosanitāro uzraudzību, lai nodrošinātu Latvijas produkcijas eksportu, tranzītu un reeksportu.
- Tiks veikti karantīnas organismu apsekojumi, pilnveidoti ārkārtas rīcības plāni un īstenota kaitīgo organismu apsekojumu programma.

Invazīvās sugas

- Uzraudzība par latvāņiem un citām invazīvām augu sugām tiks veikta, ņemot vērā saņemtos iedzīvotāju iesniegumus.

Sēklas, šķirnes un ĢMO

- VAAD nodrošinās sēklu un augu šķirņu aprites uzraudzību un klientiem orientētus pakalpojumus.
- Sēklu tirdzniecības vietu kontroles tiks veiktas, ņemot vērā saņemtos iedzīvotāju iesniegumus.
- Tiks veikts kaņepju THC monitorings un nodrošināta ĢMO uzraudzība sēklu un stādāmā materiāla aprītē.

Laboratorijas un starptautiskā sadarbība

- VAAD stiprinās nacionālās references laboratorijas un veicinās to iesaisti Eiropas un starptautiskajos laboratoriju tīklos.
- Tiks uzturēta Nacionālās sēklu kontroles laboratorijas starptautiskā akreditācija.
- VAAD piedalīsies ES un starptautiskajās darba grupās augu veselības un oficiālo kontroļu jomā.

Pārvaldība un digitalizācija

- VAAD uzlabos oficiālo kontroļu plānošanu, balstoties uz riska analīzi, un pilnveidos iekšējās kontroles sistēmu.
- Tiks turpināta informācijas sistēmu attīstība, lai no 2027. gada apkopotu AAL lietošanas statistikas datus.
- VAAD attīstīs e-pakalpojumus un veicinās efektīvu resursu izmantošanu.